

LİMİTED ŞİRKETLERDE ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI PROSEDÜRÜ¹

PROCEDURE OF CAPITAL STOCK DECREASE IN LIMITED COMPANIES

Soner ALTAŞ(*)

ÖZ

Limited şirketlerin birtakım gerekçelere istinaden esas sermayelerini azaltmaları mümkündür. Esas sermayenin azaltılması, şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasını da gerektirdiğinden, sadece genel kurul tarafından kararlaştırılabilir. Ancak, bu sözleşme değişikliği diğerlerinden farklı olarak, tescilden önce birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmesini gerektirir. Yani, limited şirket genel kurulu tarafından alınan esas sermayenin azaltılması kararı hemen hüküm doğurmaz. İşte bu çalışmada, limited şirket esas sermayesinin azaltılması için yerine getirilmesi gereken yasal yükümlülükler üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Limited şirket, esas sermayenin azaltılması, alacaklılara çağrı, tescil, genel kurul, iptal davası.

ABSTRACT

It is possible for limited companies to decrease their capital stocks due to certain reasons. Since capital stock requires a change in company's agreement, this can only be carried out by the general meeting of shareholders. This change of agreement differs from other changes and requires some conditions being fulfilled before registry. In other words, the general meeting decision of decrease in capital stock does not have an instant legal effect. This study, thus, focuses on the prerequisites that a limited company must fulfill in order to be able to decrease its capital stock.

Keywords: Limited company, capital stock decrease, invitation to creditors, registration, general meeting of shareholders, action for annulment

*) Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Müfettişi

¹ Bu çalışmada belirtilen görüşler yazarına ait olup, çalıştığı Kurumunu bağlamaz.

1- GİRİŞ

Limited şirketler, zaman zaman, ihtiyaçları üzerinde bir sermayeye sahip olmaları nedeniyle ya da mevcut bilanço açıklarının kapatılması amacıyla sermayeyi azaltma yoluna başvurabilmektedir. Esas sermayenin azaltılması, kısaca, limited şirket sözleşmesinde yazılı olan esas sermayenin toplam itibari değerinin rakamsal olarak indirilmesidir. Örneğin, iki ortaklı her biri 25 TL itibari değere sahip 40.000 esas sermaye payından oluşan 100.000 TL esas sermayeli bir limited şirketin esas sermayesinin 50.000 TL'ye indirilmesi sermaye azaltımıdır². Sermayenin azaltılması, şirket sözleşmesinde değişiklik yapılmasını da gerektirdiğinden, sadece genel kurul tarafından kararlaştırılabilir. Ancak, limited şirket genel kurulu tarafından esas sermayenin azaltılmasına karar verilebilmesi için birtakım yasal yükümlülüklerin yerine getirilmiş olması gerekmektedir.

Bir başka deyişle, yasanın öngördüğü yükümlülükler yerine getirilmeden, doğrudan şirket genel kurulunun alacağı bir karar ile esas sermayenin azaltılması ve şirket sözleşmesinin sermaye maddesinde değişikliğe gidilmesi mümkün değildir. İşte, bu çalışmada 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu³ (TTK)⁴'na göre limited şirketin esas sermayesinin azaltılabilmesi için hangi yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerektiği ele alınmaktadır.

2- LİMİTED ŞİRKET ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI İÇİN YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

TTK'nın 592'nci maddesinde, anonim şirketlerin esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlerinin limited şirketlere de kıyas yolu ile uygulanması öngörülmüştür. Bu çerçevede, limited şirket esas sermayesinin azaltılabilmesi için yapılması lazım gelen işlemler, aşağıda sırasıyla izah edilmiştir.

2.1- Esas Sermayenin Azaltılmasının Nedenlerini, Amacını ve Şeklini Bildiren Bir Rapor Hazırlanması

Esas sermayenin azaltılması hususunun görüşüleceği genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilânlarında, mektuplarda ve eğer şirket bağımsız denetime tabi ise internet sitesinde yapılacak bildirimde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağına ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanması zorunludur. Ayrıca, limited şirket müdürü veya müdürler kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilân edilir (TTK, m.592, m.473/f.1).

Limited şirketleri, esas sermayeyi azaltmaya yönelten yönlendiren iki temel sebep vardır. Bunlardan birincisi, şirketin ihtiyacının üzerinde bir sermayeye sahip olması, diğeri ise varolan bilanço açıklarının (zararların) kapatılmasıdır.

İhtiyacının üzerinde sermayeye sahip olunması halinde, atıl sermayenin varlığı gündeme gelecek ve bu durum şirket kâr payı oranlarını olumsuz yönde etkileyecektir. Örneğin; esas sermayesi 100.000 TL olan bir limited şirket yılda 10.000 TL kâr elde ediyorsa, şirketin kâr oranı yıllık %10 olacaktır. Bu şirkette esas sermayenin yarısının ihtiyacın üzerinde yani atıl olduğunu kabul edilir ve sermaye azaltımına gidilerek sermaye 50.000 TL'ye indirilirse, şirketin kâr oranı yıllık %20 olacaktır⁵.

² M. Ünal, agm

³ 14 Şubat 2011 tarih ve 27846 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴ Çalışmamızda, 13 Ocak 2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu için TTK kısaltması kullanılmıştır.

⁵ M. Ünal, agm

Bilanço açığı kapatmak için sermaye azaltımına gidilmesinin altında yatan en önemli neden ise, ortaklara kârdan pay verebilmektir. Zira, TTK'nın 608. maddesinin birinci fıkrasına göre, kâr payı sadece net dönem kârından ve bunun için ayrılmış yedek akçelerden dağıtılabilir. Bunu temin için de, bilanço açıklarının yani zararların kapatılması gerekir. Zararın şirket kârından karşılanması bazen uzun bir süre alacağından, esas sermayenin azaltılması suretiyle zararın giderilmesi yoluna başvurulabilmektedir. Ancak, borca batık bilançonun iyileştirilmesi amacıyla yapılacak esas sermaye azaltımında, öncelikle, şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödenmesi gerekir. Esas sermaye azaltımına, ancak ek ödeme yükümlülükleri ödendikten sonra, bilanço açığı hâla kapatılmamış ise gidilir (TTK, m.592).

Ek ödeme yükümlülüğünün amacı finansal yönden kötü duruma düşen, bilanço açığı bulunan şirkete ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarıdır. Bununla birlikte, ek ödeme yükümlülüğü, ortaklara, sadece şirkete nakdî ödemelerde bulunmaları borcunu yükler⁶. Yoksa, ek ödeme yükümlülüğü kapsamında ortakların şirkete aynı bir yardımda bulunmaları talep edilemez. TTK, ek ödeme yükümlülüğün getirileceği halleri sınırlı sayı olarak belirtmiştir. Buna göre, limited şirket ortaklarından ek ödemede bulunmaları ancak aşağıda belirtilen üç halde istenebilir (TTK, m.603/f.1):

- a) Şirket esas sermayesi ile kanunî yedek akçeler toplamının şirketin zararını karşılayamaması,
- b) Şirketin bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması,
- c) Şirket sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir hâlin gerçekleşmiş bulunması.

Dolayısıyla, limited şirketlerde ek ödeme yükümlülüğü, yukarıda belirtilen koşulların varlığında muaccel hale gelir. Bu şartların bulunmaması halinde ortakların ek ödeme yükümlülüğü doğmaz.

Hemen belirtelim ki, limited şirketler, bahsi geçen iki neden dışında başka bir nedenle de sermaye azaltımına gidebilirler. Örneğin, bazı limited şirketler, kaybolan sermayenin tamamlanabilmesi için eş zamanlı sermaye azaltımı ve artırımı yoluna başvurmak durumunda kalabilirler. Bununla birlikte, uygulamaya bakıldığında, şirketlerin genelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla sermaye azaltımı yoluna başvurdukları, atıl sermayenin ortaklara iadesi yoluna pek rastlanılmadığı görülmektedir.

2.2- Esas Sermayenin Azaltılması Hususunun Genel Kurulun Onayına Sunulması

Eğer azaltılacak kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmayacak ise, limited şirket genel kurulu, esas sermayenin itibari kıymetine dair sözleşme hükümlerinin değiştirilmesine, yani esas sermayenin azaltılmasına karar verebilecektir (TTK, m.592, m.473/f.1). Ancak, genel kurulca bu yönde bir karar alınmadan önce;

- Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilânlarında, mektuplarda ve şirket bağımsız denetime tabi ise internet sitesinde yapılacak bildirimde, esas sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacının ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanması (TTK, m.592, m.473/f.1),
- Müdürün veya müdürler kurulunun sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacını ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını içeren bir raporu genel kurula sunması, genel kurulca onaylanmış raporun tescil ve ilân edilmesi (TTK, m.592, m.473/f.1),

⁶ Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, S.Sayı:96, Nr.112

- Esas sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette var olduğunun belirlenmesi (TTK, m.592, m.473/f.2) gerekmektedir.

Zira, esas sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça genel kurul sermayenin azaltılmasına karar verilmez (TTK, m.592, m.473/f.2). TTK'nın ilk halinde sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette var olduğunu tespit etme görevi "işlem denetçisi"ne bırakılmış, ancak 26/06/2012 tarihli ve 6335⁷ sayılı Kanun ile işlem denetimi kaldırılmıştır. Kanunun yeni haline göre bu belirlemeyi kimin yapacağı açık değildir. Oysa, ETK'da, bu görevin, müdürün veya müdürler kurulunun talebi üzerine mahkeme tarafından atanan *üç kişilik bir bilirkişi heyeti* tarafından yerine getirilmesi öngörülmüştür (ETK, m.517/f.2, m.396/f.1).

Ancak, anılan boşluk Ticaret Sicili Yönetmeliği (TSY⁹)'nin getirdiği düzenlemeler ile doldurulmuştur. Buna göre, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette mevcut olduğu, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir, denetime tabi limited şirketlerde ise denetçi tarafından belirlenecek ve bu tespiti ilişkin olarak düzenlenecek rapor sermayenin azaltılmasına ilişkin tescil başvurusunda diğer belgelerle birlikte ticaret sicili müdürlüğüne verilecektir (TSY, m.96/f.1.c).

Sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı olarak, azaltılan miktarla aynı tutarda veya daha yüksek bir tutarda artırılmasına karar verilecek olması halinde ise; yukarıda sayılan rapora ilave olarak, sermayenin tamamının ödendiği, karşılıksız kalıp kalmadığı ve şirket özvarlığı yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi limited şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu ile tespit edilecek ve bu rapor da diğer belgelerle birlikte ticaret sicili müdürlüğüne verilecektir (TSY, m.98/f.1.d).

Esas sermayenin azaltılması sonucunda ortaya çıkacak şirket sermayesi, hiçbir surette, TTK'nın 580. maddesi ile belirlenen asgari sermaye miktarından aşağı olamayacaktır (TTK, m.592, m.473/f.5). Bir başka deyişle, limited şirket esas sermayesinin 10.000 TL'den aşağı indirilmesi mümkün değildir¹⁰.

Bu işlemler tamamlandıktan sonra, müdür veya müdürler kurulu, limited şirket genel kurulunu esas sermayenin azaltılması hususunu ve şirket sözleşmesinde bu yönde yapılacak değişikliği görüşmek

⁷ 26/06/2012 tarihli ve 6335 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 30 Haziran 2012 tarihli ve 28339 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁸ ETK'nın 396. maddesinin birinci fıkrasında "Bir şirket, sermayesini azaltarak azaltılan kısmın yerine geçmek üzere tamamen ödenecek yeni hisse senetleri çıkarmak niyetinde değilse umumi heyet, esas sermayenin itibari kıymetine dair esas mukavelenin hükümlerinin değiştirilmesine karar verir; şu kadar ki; idare meclisinin talebi üzerine mahkemece tayin edilecek üç bilirkişi tarafından verilecek müşterek bir raporla, esas sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifler mevcut olduğu tesbit edilmiş olmadıkça böyle bir karar verilemez." denilmekte idi.

⁹ Çalışmamızda, 27/1/2013 tarihli ve 28541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ticaret Sicili Yönetmeliği için TSY kısaltması kullanılmıştır.

¹⁰ TTK'nın 580. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen bu en az sermaye tutarı Bakanlar Kurulunca on katına kadar artırılabilir (TTK, m.580/f.2).

üzere, olağanüstü toplantıya - olağan genel kurul zaten toplanacak ise, esas sermayenin azaltılması hususu bu toplantının gündemine de konulup görüşülebilir- davet eder. Bu şekilde toplanan genel kurulun, esas sermayenin azaltılması, dolayısıyla da şirket sözleşmesinin sermayeye ilişkin maddesinin değiştirilmesi yönünde karar alınabilmesi için, *şirket esas sermayesinin en az yüzde yetmişbeşini temsil eden ortakların veya temsilcilerinin olumlu oyları gerekir* (TTK, m.592, m.473/f.3, m.421/f.3). İlk toplantıda bu nisabın sağlanamaması üzerine yapılacak toplantılarda da aynı nisap aranır¹¹.

2.3- Şirket Alacaklılarına Çağrıda Bulunulması

Esas sermayenin azaltılması kararı, genel kurulca karara bağlandıktan sonra, müdür veya müdürler kurulu, bu kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve aynı zamanda şirket sözleşmesinde gösterilen şekilde - *örneğin*: ulusal veya yerel gazete ile - *yedışer gün arayla, üç defa ilân eder*¹²; şirket bağımsız denetime tabi ise anılan kararı ayrıca şirketin internet sitesine koyar. İlânda, alacaklılara, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki üçüncü ilândan itibaren *iki ay içinde*, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir (TTK, m.592, m.474/f.1).

Ancak, eğer sermaye, zararlar sonucunda bilânçoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, müdür veya müdürler kurulunca alacaklıları çağdırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir (TTK, m.592, m.474/f.2).

2.4- Esas Sermayenin Azaltılması Kararının İfası

Esas sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir (TTK, m.592, m.475/f.1). Aksi hâlde, alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler (TTK, m.592, m.475/f.1). Ancak, anılan davanın, esas sermayenin azaltılması

¹¹ ETK'da ise genel kurulun esas sermayenin azaltılması yönünde karar alabilmesi şirket sermayesinin en az yarısına sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları gerekmekte idi. İlk toplantıda bu yetersayı sağlanmadığı takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabiliyor idi. İkinci toplantıda sermayenin azaltılması hususunu görüşebilmek için ise, şirket sermayesinin en az üçte birine sahip olan pay sahiplerinin veya temsilcilerinin hazır bulunması yeterli kabul ediliyordu. Her iki halde de, sermayenin azaltılması kararının, mevcut oyların çoğunluğu ile alınması gerekmekte idi (ETK, m.396/f.2, m.388/f.3-4).

¹² ETK'nın 397. maddesinde; "Umumi heyet esas sermayenin azaltılmasına karar verdikten sonra idare meclisi bu karar 37'nci maddede anılan gazetede ve aynı zamanda esas mukavele ile muayyen şekilde üç defa ilan ederek 37'nci maddede anılan gazetede üçüncü ilândan itibaren iki ay içinde alacaklarını beyan etmek suretiyle ödeme veya teminat istiyebileceklerini alacaklılara bildirir. Şirketçe malûm olan alacaklılara ayrıca davet mektupları gönderilir. Esas sermaye zararlar neticesinde bilançoda husule gelen bir açığı kapatmak maksadıyla ve bu açıklar nispetinde azaltılacak olursa idare meclisince alacaklıları davetten ve bunların haklarının ödenmesinden veya temininden vazgeçilebilir." hükmü yer almakta idi. Görüldüğü üzere, TTK'nın sözkonusu hükmü ile ETK uygulamasında kötüye kullanılan, üç ilân şartının amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi yönünde bir değişiklik yapılmıştır. ETK sadece "üç defa ilan yapılması" şartı getirmiş ancak bu ilanlar arasında bir süre öngörmemiş olduğundan, uygulamada üç ilân aralıksız olarak yapılmakta, bu suretle maddenin ilâna bağladığı yarar ortadan kaldırılmakta idi. Düzenlemenin amacı olabildiğince çok alacaklının durumdan haberdar edilmesi olduğu halde, uygulamada aralıksız yapılan ilânlarla haberdar olmaları olanağı tamamen ortadan kaldırılmakta idi. TTK'da yedışer gün ara verilerek Kanunun amacına uygun düzenleme yapılmıştır.

işleminin tescilinin ilân edilmesinden itibaren *iki yıl içinde* açılması gerekir. İki yıllık dava açma süresi, hak düşürücü süredir. Teminatın yetersizliği hâlinde de yargı yolu açıktır (TTK, m.592, m.475/f.1).

Azaltma kararının uygulanabilmesi için, pay senetleri miktarının, değiştirme veya damgalama yoluyla ya da diğer bir şekilde azaltılmasının gerekli olduğu hâllerde bu husus için yapılan ihtara rağmen geri verilmeyen pay senetleri şirketçe iptal edilebilir. Yapılacak ihtarda şirkete geri verilmeyen senetlerin iptal edileceklerinin yazılması gerekir (TTK, m.592, m.475/f.2).

Ortakların, değiştirilmek üzere şirkete geri verdikleri pay senetlerinin miktarı, karar gereğince değiştirmeye yetmezse, bu senetler iptal olunarak bunların karşılığında verilmesi gereken yeni senetler satılıp paylarına düşen miktar şirkette saklanır (TTK, m.592, m.475/f.3). Esas sermayenin azaltılması sebebiyle kayıtlara göre doğacak defter kârı ise sadece payların yok edilmesinde kullanılabilir (TTK, m.592, m.473/f.4).

2.5- Esas Sermayenin Azaltılması Kararının Tescili

Esas sermayenin azaltılmasına ilişkin olarak buraya kadar anlatılan yasal bütün zorunluluklar yerine getirildikten sonra, şirket müdürü veya müdürler kurulu, işlemlerin dayanağını oluşturan belgelerle birlikte, ticaret sicili müdürlüğüne başvurarak, esas sermayenin azaltılmasına dair genel kurul kararını ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması keyfiyetini ticaret siciline tescil ettirir. Söz konusu belgeler ibraz edilmedikçe esas sermayenin azaltılmasına dair karar ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması olgusu ticaret siciline tescil olunamaz (TTK, m.592, m.475/f.4). Bir başka deyişle, esas sermayenin azaltılmış olması keyfiyeti, ancak bütün işlemler tamamlandıktan sonra ticaret siciline tescil edilir ve hüküm doğurur. Yoksa, şirket genel kurulunca karara bağlandıktan sonra hemen tescil ettirilip uygulamaya konulamaz.

Şirketin sadece esas sermaye azaltımına gitmesi, yani esas sermayenin azaltılması ile birlikte eş zamanlı olarak sermaye artırımı yapılmaması halinde, aşağıdaki belgeler ticaret sicili müdürlüğüne verilir¹³ (TSY, m.96/f.1):

- Sermayenin azaltılmasına ilişkin şirket müdürleri raporunun onaylandığı ve sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağını gösterildiği sermaye azaltılmasına dair genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir şirket müdürü veya müdürleri tarafından hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor.
- Sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette mevcut olduğunun belirlenmesine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu belirlemelere ilişkin raporu.

¹³ Esas sermayenin azaltılmasında sicile aşağıdaki olgular tescil olunur (TSY, m.97/f.1):

- Sermaye azaltılmasına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- Sermayenin azaltılmasına ilişkin şirket sözleşmesi değişikliği.
- Sermayenin azaltılmasının sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağını gösterir şirket müdürü veya müdürlerince hazırlanmış ve genel kurul tarafından onaylanmış sermayenin azaltılmasına ilişkin rapor.

- ç) Şirket sözleşmesinin değişiklikten sonraki yeni duruma uyarlanmış metni.
d) Şirket alacaklılarına yedişer gün arayla üç defa çağrı yapıldığına dair sicil gazetesi örnekleri.
e) Alacakların ödendiği veya teminat altına alındığını gösteren belge örnekleri.

Eğer esas sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa¹⁴;

- Şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüklerinin tamamen ödendiğini gösteren belge de yukarıda sayılan belgelere ek olarak ticaret sicili müdürlüğüne verilir;
- Şirket müdürlerince alacaklıları çağırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat alınmasından vazgeçilmiş ve buna ilişkin müdürler kurulu kararı ticaret sicili müdürlüğüne ibraz edilmiş ise, yukarıdaki (d) ve (e) bentlerinde belirtilen belgeler aranmaz(TSY, m.96/f.2).

Limited şirket genel kurulunun sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı olarak, azaltılan miktarla aynı tutarda veya daha yüksek bir tutarda artırılmasına karar verilmesi halinde ise, yukarıda sayılanlara ilave olarak aşağıdaki belgeler de müdürlüğe verilir¹⁵ (TSY, m.98):

- a) Sermaye azaltılması ve artırımının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin genel kurul kararının noter onaylı örneği.
- b) Sermayenin azaltılması işlemi ile birlikte eş zamanlı ve aynı miktarda yapılan sermaye artırımında artırılan sermayenin tamamen ödendiğine; daha yüksek sermaye artırımı yapılması halinde ise, aşan kısmın dörtte birinin de ödendiğine dair banka mektubu.
- c) Sermayenin azaltılması ve artırılmasının eş zamanlı olarak yapılmasına ilişkin hükümleri içeren değişik şirket sözleşmesi metni.
- ç) Şirket sözleşmesi değişikliği Bakanlık veya diğer resmi kurumların iznine veya uygun görüşüne tabi olan şirketler için bu izin veya uygun görüş yazısı.
- d) Sermayenin tamamının ödendiğine, karşılıksız kalıp kalmadığına ve şirket özvarlığının tespitine ilişkin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporu ya da denetime tabi şirketlerde denetçinin bu tespitlere ilişkin raporu.

3- ESAS SERMAYENİN AZALTILMASI YÖNTEMLERİ

Genel kurul kararında esas sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı, yani hangi yöntemin uygulanacağı gösterilir (TTK, m.592, m.473/f.3). Limited şirketlerde esas sermayenin azaltılması; payların itibarî değerlerinin düşürülmesi ya da sayılarının azaltılması (yani payların birleştirilmesi veya yok edilmesi) suretiyle yapılabilir. Limited şirket, aksine bir hüküm olmadıkça, bu yöntemlerden istediği herhangi birini seçerek esas sermaye azaltımına gidebilir.

Payların itibari değerinin düşürülmesi yönteminde şirkete ait esas sermaye payların sayısında herhangi bir değişiklik olmaz iken, her payın itibari değeri düşürülür, böylece sermaye azaltılmış olur. Örneğin, 100 TL itibarî değerli 1.000 paydan oluşan 100.000 TL sermayeli bir limited şirkette, payların itibari değeri 100 TL'den 50 TL'ye düşürülürse, şirket esas sermayesi 50.000 TL'ye indirilmiş olur. Esas sermaye azaltımının bu yöntemle yapılması durumunda, pay sayısında bir değişiklik olmadığı için

¹⁴ Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla azaltılıyor ise, şirket sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülükleri tamamen ödenmeden sermayenin azaltılması tescil edilemez(TSY, m.97/f.3).

¹⁵ Sermayenin azaltılması ve artırılması eş zamanlı olarak tescil edilir(TSY, m.99).

ortaklar arasındaki eşitlik de bozulmaz. Diğer bir deyişle, bu yöntem ortaklar arasındaki eşit işlem ilkesine uygundur. Dolayısıyla esas sermaye azaltımı sonucunda ortakların oy ve kâr payı haklarında herhangi bir değişiklik olmaz¹⁶. Ancak, şirketin esas sermaye paylarının itibari değeri 25 TL ise, bu yöntem, ancak şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla uygulanabilir, diğer amaçlarla uygulanamaz. Zira, esas sermaye paylarının itibari değeri, şirketin durumunun iyileştirilmesi amacı dışında, 25 TL'den aşağı düşürülemez¹⁷ (TTK, m.583/f.1).

Pay sayısının azaltılması yönteminin ise iki şekli vardır. Bunlar, payların birleştirilmesi veya iptal (yok) edilmesidir. Payların birleştirilmesi yönteminde, esas sermaye paylarının itibari değeri aynı kalır. Fakat, esas sermaye payları belirli bir değişim oranına göre birleştirilerek pay sayısı azaltılır, böylece esas sermaye de azaltılmış olur. Değişim oranı, azaltılmış yeni sermayenin eski sermayeye oranına göre belirlenir. **Örneğin** esas sermayesi 150.000 TL'den 50.000 TL'ye azaltılacak bir limited şirkette değişim oranı 1/3'tür. Böylece, 3 esas sermaye payı 1 payda birleştirilerek esas sermaye azaltılır¹⁸.

Payların iptal edilmesi yönteminde de, esas sermaye paylarının itibari değeri değişmez, ancak esas sermaye paylarından bir kısmı iptal edilerek pay sayısı azaltılır, böylece esas sermaye de azaltılmış olur. Buna karşılık, sadece bazı ortaklara ait payların iptal edilmesi durumunda, esas sermaye azaltımı sonucu ortaklar arasındaki eşitlik bozulabilir. Yani, esas sermaye azaltımı sonucunda ortakların oy ve kâr payı hakları değişebilir. Bu nedenle de, esas sermaye azaltımının payların iptal edilmesi yöntemine göre yapılabilmesi için payları yok edilen ortakların muvafakati gerekir. Ancak, bu yöntemin ortaklar arasındaki eşitliği bozmayacak şekilde uygulanması da mümkündür. Zira, sadece bazı ortaklara ait payların yok edilmesi yerine tüm ortakların esas sermaye payları belli bir oranda yok edilirse ortaklar arasındaki eşitlik bozulmaz¹⁹.

Öte yandan, TTK'nın 475. maddesinin ikinci fıkrasında "Azaltma kararının uygulanabilmesi için, pay senetleri miktarının, değiştirme veya damgalama yoluyla ya da diğer bir şekilde azaltulmasının gerekli olduğu hâllerde bu husus için yapılan ihtara rağmen geri verilmeyen pay senetleri şirketçe iptal edilebilir. Tebliğde şirkete geri verilmeyen senetlerin iptal edilecekleri yazılır." denilmiş, üçüncü fıkrasında ise "Pay sahiplerinin, değiştirilmek üzere şirkete geri verdikleri pay senetlerinin miktarı, karar gereğince değiştirmeye yetmezse, bu senetler iptal olunarak bunların karşılığında verilmesi gereken yeni senetler satılıp paylarına düşen miktar şirkette saklanır." hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle, eğer limited şirket pay senedi bastırmış ise, sermaye azaltımı nedeniyle değişime tabi tutulacak pay senetlerinin şirkete iade edilmesi gerekir, aksi takdirde şirkete iade edilmeyen bu pay senetleri şirket tarafından iptal edilir.

¹⁶ M. Ünal, agm

¹⁷ Şirket sözleşmesinde esas sermaye paylarının itibari değerleri en az yirmibeş Türk Lirası olarak belirlenebilir. Şirketin durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu değerlerin altına inilebilir (TTK, m.583/f.1). Esas sermaye paylarının itibari değerleri farklı olabilir. Ancak, esas sermaye paylarının değerlerinin yirmibeş Türk Lirası veya bunun katları olması şarttır. Bir esas sermaye payının vereceği oyun, 618'inci madde uyarınca itibari değere göre hesaplanması, esas sermaye payının bölünmesi değildir. Aynı hüküm bir hakkın veya yükümlülüğün itibari değere göre belirlendiği durumlar için de geçerlidir (TTK, m.583/f.2).

¹⁸ M. Ünal, agm

¹⁹ M. Ünal, agm

4- ÖZET ve SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre, limited şirket genel kurulu, şirket sözleşmesini gerektiği şekilde değiştirerek şirket sermayesinin azaltılmasını karara bağlayabilir. Esas sermayenin azaltılması hususunun görüşüleceği genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilânlarında, mektuplarda ve eğer şirket internet sitesi yükümlülüğüne tabi ise yapılacak olan internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağına ayrıntılı bir şekilde açıklanması gerekir. Ayrıca, limited şirket müdürü veya müdürler kurulu bu hususları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilân edilir. Genel kurulun, esas sermayenin azaltılması yönünde karar alınabilmesi için, şirket esas sermayesinin en az %75'ini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oyları gerekir. Genel kurul kararında sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı, yani hangi yöntemin uygulanacağı gösterilir.

Esas sermayenin azaltılması hususu, genel kurulca karara bağlandıktan sonra, müdür veya müdürler kurulu, bu kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ve aynı zamanda şirket esas sözleşmede gösterilen şekilde yedişer gün arayla, üç defa ilân eder, ayrıca şirket internet sitesi yükümlülüğüne tabi ise internet sitesine koyar. İlânda alacaklılara, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki üçüncü ilândan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Esas sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir. Aksi hâlde, alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde esas sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler. Bütün bu yükümlülükler yerine getirildikten sonra, limited şirket müdürü veya müdürler kurulu, işlemlerin dayanağını oluşturan belgelerle birlikte, ticaret sicili müdürlüğüne başvurarak, esas sermayenin azaltılmasına dair genel kurul kararını ve sermayenin gerçekten azaltılmış olduğu keyfiyetini tescil ettirir. Sonradan olumsuz bir sonuçla karşılaşmamak için, limited şirket müdürlerinin, sermayenin azaltılması işlemlerinin kanuna uygun surette yerine getirilmesine ve gerekli prosedürlere uyulmasına özen göstermeleri, menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

- Komisyon Raporu : Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Esas No:1/324, TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:23, Yasama Yılı:2, S.Sayı:96, Nr.112
- ÜNAL, M. 2006. "Anonim Şirketlerde Sermaye Azaltımı". Tuğrul Ansay'a Armağan: 599-643 (www.turkhukuk sitesi.com, Erişim:30.08.2014)
- T.C. Yasalar (09.07.1956) 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (9353 sayılı)
- T.C. Yasalar (14.02.2011) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)
- T.C. Yasalar (14.02.2011) 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Ankara: Resmi Gazete (27846 sayılı)
- T.C. Yönetmelikler (27.01.2013) Ticaret Sicili Yönetmeliği, Ankara: Resmi Gazete (28541 sayılı)